

EXAMENSARBETE

Hösten 2009

Lärarytbildningen

”Flickor berättar hemligheter och pojkar slåss!”

- en studie i konflikthantering ur ett genusperspektiv

Författare

Anna Bengtsson
Alexandra Eliasson

Handledare

Per-Ola Holmquist
Anders Eklöf

www.hkr.se

”Flickor berättar hemligheter och pojkar slåss!?”

- en studie i konflikthantering ur ett genusperspektiv

Abstract: Konflikter är något som ofta förekommer i skolan, dock uppfattas konflikter vanligen som negativa och svåra att lösa. Litteraturen tar upp konflikters betydelse och vikten av att hantera dem direkt. Konflikthantering är avgörande för barns inställning till konflikter och möjligheten att uppfatta dem som utvecklande är viktigt. Problematiken med genusperspektiv som ett svårdefinierat begreppet tas upp och den allmänna uppfattningen om de olika könen diskuteras. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur lärare ser på arbetet med konflikthantering utifrån ett genusperspektiv. Uppsatsen belyser även hur lärarna uppfattar skillnaderna i att lösa konflikter mellan könshomogena eller könsheterogena grupper. Undersökningen är av kvalitativ karaktär och intervjuerna som genomfördes var semistrukturerade. Lärare arbetar dagligen med konflikthantering och ser arbetet med konflikthantering i skolan som viktigt eftersom det är grundläggande för barns utveckling och trygghet. Resultaten av vår analys visar att lärarna uttalar att skillnader finns i konfliktmönster mellan könen. Trots detta har vi inte, i våra intervjuer, kunnat finna någon uttalad skillnad i beskrivningen av hur konflikthantering, baserad på dessa könsskillnader, bör gå till. Tvärtom betonas att det inte bör finnas någon skillnad baserad på barnens kön när konflikter hanteras.

Ämnesord: konflikthantering, genus, manligt & kvinnligt

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	6
2	BAKGRUND	6
3	SYFTE	7
3.1	Frågeställning.....	7
3.2	Teoretisk utgångspunkt.....	7
4	LITTERATUR	9
4.1	Styrdokument.....	9
4.2	Konflikter	10
4.3	Genusperspektiv	12
4.4	Hur vi ser på flickor och pojkar	13
4.4.1	Flickor och pojkar i skolan.....	13
4.4.2	Könshomogena och könsheterogena konflikter	14
4.5	Den kommunicerande läraren.....	15
5	METOD.....	19
5.1	Val av undersökningsmetod.....	19
5.2	Genomförande	19
5.3	Målgrupp.....	20
5.4	Trovärdighet och validitet	20
5.5	Etiska aspekter.....	21
6	RESULTAT.....	22
6.1	Generell syn på konflikthantering.....	22
6.2	Skillnader mellan pojkar och flickor	23
6.3	Lösa konflikter mellan olika kön.....	24
6.4	Lärarrollen i genusperspektiv	25
6.5	Konflikthantering i skolan	26
7	DISKUSSION	28
7.1	Resultatdiskussion	28

7.2 Förslag på vidare forskning	33
8 SAMMANFATTNING	34
LITTERATURFÖRTECKNING	36
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1 INLEDNING

Alla människor möter i livet ett visst mått av motstånd och bekymmer, det kommer mest troligt inte någon undan. Ellmin (2008) poängterar att lärare bör agera som goda förebilder och skapa sunda relationer med barnen samt förebygga negativa konflikter. Maltén (1998) menar att människor idag upplever konflikter som något negativt och obehagligt. Vilket i sig kan vara förståeligt då konflikten ofta skjuts undan och situationen förvärras. Konflikter kan istället ses som positiva eftersom dess resultat och lösning utgör en viktig och naturlig del av livet.

Som blivande lärare har vi en betydelsefull uppgift när det kommer till att möta barn med respekt och omtanke. I Lpo 94 står det att alla barn ska behandlas lika. Varje enskilt barns egenvärde ska sättas i centrum och samhällets demokratiska värderingar ska genomsyra verksamheten. Skolan har enligt den aktuella läroplanen dessutom i uppgift att motverka alla traditionella könsmonster (Utbildningsdepartementet, 1994). Skollagen belyser hur skolans personal skall verka för att främja jämställdhet mellan könen (Skollag 1985:1100). Som lärare menar Gren (2001) att det är viktigt att medvetandegöra barnen om deras egenvärde och belysa vikten av att alla respekteras och är lika mycket värda.

Svaleryd (2002) beskriver i sin bok *Genuspedagogik* flera situationer som påvisar en könssegregering gjord av vuxna i barns omgivning. Exempelvis beskrivs hur en flicka med rosa klänning får mindre glass av försäljaren, jämfört med samma flicka klädd i mörka kläder och bakåtvänd keps. Litteraturen beskriver hur individer såväl som samhället skiljer på värderingar och förväntningar beroende på vilket kön du tillhör.

2 BAKGRUND

Under våra år på lärarutbildningen har vi upplevt att kunskaper kring konflikter och konflikthantering varit en bristande del inför vår yrkesverksamma lärarroll. VFU perioder har dock pålyst vikten av kunskaperna inom ämnet varpå ett forskningsintresse vuxit fram hos oss. Konflikter är en del av den mänskliga verkligheten och konflikter mellan barn är därmed en del av verkligheten i skolan. Då konflikter förekommer dagligen i skolan poängterar Carlsson (2001) vikten av att bearbeta dem på ett konstruktivt sätt så att barn inte skall uppfatta konflikter som negativa. Hur dessa konflikter hanteras kan vara beroende av vilket

kön barnen har. Pojkar tenderar att ha en mer våldsam konflikthantering medans flickor ljuger och går bakom ryggen på varandra (Graf m.fl. 1991). Skollagen anger att elever och barn skall behandlas lika samt att alla lärare verksamma i skolan skall främja jämställdheten mellan könen (Skollagen 1985:1100). Likaså betonar Lpo 94 att skolan ska se till att varje barn behandlas lika och att alla lärare ska motverka traditionella könsmonster. Som lärare är det viktigt att se sig själv som en förebild då barn ser upp till och gärna tar efter vuxnas beteende (Graf m.fl. 1991). Vidare beskriver Lpo 94 att skolan skall fostra barn till goda samhällsmedborgare. Genom att ge barn en positiv inställning gentemot konflikthantering, kan skolan skapa en bra grund för barns framtid. Med detta som bakgrund ser vi att en studie i konflikthantering utifrån ett genusperspektiv för oss är nödvändig.

3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur lärare ser på arbetet med konflikthantering utifrån ett genusperspektiv. Uppsatsen belyser även hur de uppfattar skillnaderna i att lösa konflikter mellan könshomogena eller könsheterogena grupper.

3.1 Frågeställning

- Hur beskriver lärare sitt sätt att hantera konflikter mellan pojkar?
- Hur beskriver de sitt sätt att hantera konflikter mellan flickor?
- Hur beskriver det sitt sätt att hantera konflikter mellan pojkar och flickor?

3.2 Teoretisk utgångspunkt

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv som förknippas med hur individen samspelar med miljö och kultur. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kan också språket ses som en handling och därför blir lärares beskrivningar av sitt agerande i konfliktsituationer möjliga att diskutera i uppsatsen. Enligt Säljö (2000) är språket människans viktigaste medierande verktyg. Individen använder språket som intellektuellt redskap när denne förstår, samspelar och agerar med sin omvärld. Vygotskij (2007) beskriver hur språk och tanke förknippas med varandra. Säljö (2000) poängterar att språket i det sociokulturella perspektivet utgör sambandet mellan det yttre och inre, det vill säga mellan kommunikation och tanke. Vidare beskriver Säljö hur tankens process befinner sig i både individen och gruppen. Med hjälp av interaktion kan tanken befinna sig både mellan människor och inom dem. Maltén (1998) beskriver konfliktteorier som en kategorisering av konflikters uppkomst och bakgrund, vidare beskrivs även konflikter som antingen negativa eller positiva. Carlander (1990) och Ellmin (2008) beskriver hur konflikternas art och dess

hantering kan ses ur både konstruktiva och destruktiva perspektiv. Konstruktiva konflikter och lösningar ses som mer givande i det specifika sammanhanget och i likande framtida situationer. De genusteorier som behandlas i litteraturen är mångtydig eftersom det ses olika från olika författare. Gannerud (2001) beskriver att den sociokulturella omgivningen påverkar individens könsuppfattning. Hirdman (2001) belyser problematiken med biologisk konstruktion och social betydelse när det kommer till kön och könsroller.

4 LITTERATUR

I litteraturgenomgången kommer vi att redogöra för vad läroplanen och skollagen tar upp kring genusperspektivet i skolan, därutöver förklaras olika definitioner av konflikter och genus. Vidare beskrivs synen på barn utifrån ett genusperspektiv samt skillnader och likheter mellan könsheterogena och könshomogena konflikter. Slutligen beskrivs lärarens roll i skolan.

4.1 Styrdokument

Lpo 94 beskriver att elever oavsett kön ska bemötas på ett sådant sätt att de utvecklar sina kunskaper och intressen. Skolan har en viktig roll i att verka för att pojkar och flickor bemöts lika med samma rätt och möjlighet. Vidare benämns även skolan som en social och kulturell arbetsplats, där alla ska ges möjlighet att stärka den egna förmågan. Skolan har även i uppgift att uppmuntra elever att ha tilltro till den egna förmågan och inte låta sig hämmas av omgivningens föreskrifter, detta oavsett kön, social eller kulturell bakgrund (Utbildningsdepartementet, 1994).

Ellmin (2008) poängterar hur barn fostras av skolan till både samarbete och konkurrens, vilket han ser som motstridigt. Detta beskrivs i Lpo94 då skolan ska främja individen, samtidigt vilar läroplanen på demokratins grunder vilket i sig medför ett medvetet samarbete med omgivningen (Utbildningsdepartementet, 1994). Dessutom vill vi påpeka att barn i skolan bedöms och sedermera även betygsätts individuellt, trots att de fostras till att vara en del av gruppen och samarbeta.

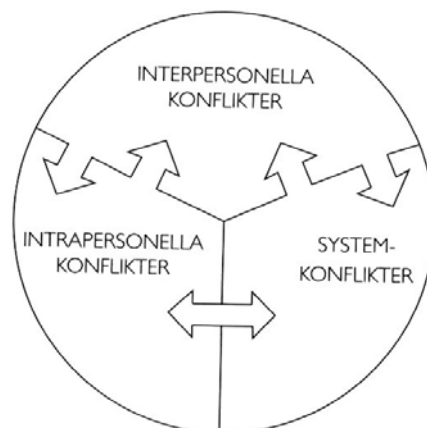
I skollagen (1985:1100) står det beskrivet att skolan har skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Varje skola har som uppgift att upprätta en plan med åtgärder som skall antingen påbörjas eller helt genomföras. En redogörelse för hur arbetet har gått skall finnas tillgänglig till efterföljande år. Utifrån lagen (SFS 2006:67) ”förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever” (Nordenmark & Rosén 2008 sid. 15), kan skolans handlingsplan ses som ett verktyg för att aktivt arbeta för allas rätt till lika villkor.

I skollagen framhålls att skolans verksamhet skall vila på ”grundläggande demokratiska värderingar”. Alla verksamma i skolan skall se till att varje människas egenvärde respekteras. Utifrån skollagen anges även vidare att skolan skall ”främja jämställdhet mellan könen”,

samt ”aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden”(1985:1100). I Lpo94 förtydligas detta ytterligare där det beskrivs att, skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster (Utbildningsdepartementet 1994). Att aktivt arbeta för jämställdhet är enligt skollagen och läroplanen ett av skolans uppdrag. Att införliva detta är dock inte gjort i en handvändning, det krävs att de traditionella könsstereotypa mönstren förändras. Lärare behöver i skolan diskutera tillsammans med eleverna om att ifrågasätta normer, att bryta traditioner och vårt vanemässiga tänkande. Vidare i skollagen (1985:1100) kan även utläsa att skolan har som uppgift att utbilda eleverna till ”ansvarskännande människor” och ”samhällsmedborgare”. Skolan skall främja elevernas utveckling, ge dem kunskaper och färdigheter. Enligt skollagen har elever möjlighet att påverka sin utbildning och hur den utformas, elevernas inflyttande är dock anpassad efter deras ålder och mognad. En ny skollag är under uppbyggnad och förväntas kunna träda i kraft 1 juli 2011 (Utbildningsdepartementet 2010).

4.2 Konflikter

Maltén (1998) beskriver tre nivåer av konflikter; individ-, grupp- och organisationsnivå. Konflikterna som uppstår kan vara både negativa och positiva. De konflikter som sker på individnivå (intrapersonella konflikter) kretsar kring ett eller flera beslut som individen själv står inför, det vill säga inre konflikter. Konflikter på gruppnivå (interpersonella konflikter) innebär att konflikter uppstår mellan individer som i sig även kan bära på intrapersonella konflikter. Ofta har konflikten sitt ursprung i en maktkamp mellan individerna samt ett bristfälligt samarbete som uppstår på grund av olika mål och syften. Konflikter på organisationsnivå (systemkonflikter) orsakas av motsägelser mellan idé och verklighet. Samhället eller organisationers visioner stämmer inte överrens med den rådande verkligheten.

Figur 2: (Ellmin 2008, sid 16)

Konflikter av olika nivå och bakgrund, påverkar och påverkas av varandra. Ellmin (2008) hävdar att systemkonflikten som grundar sig i samhälls- eller organisationsnivå har trots allt sin utgångspunkt i individen. Konflikter kan ses i dolda respektive öppna perspektiv. En dold konflikt kännetecknas av negativa aspekter, manipulation och hur individerna tiger sig igenom ett problem. Det kan jämföras med en vulkan som plötsligt exploderar (a.a). Därför menar vi att det är av stor vikt att lärare är uppmärksamma på konflikter i skolan och lyfter dem i sitt sammanhang.

En inre konflikt hos en enskild individ påverkar omgivningen menar Carlander (1990), dock olika mycket. En person med stor makt påverkar sin omgivning mer än en individ med mindre makt. Både Ellmin (2008) och Carlander (1990) beskriver konflikthantering som antingen konstruktivt eller destruktivt. En destruktiv konfliktlösning innebär oftast brukande av våld jämfört med en konstruktiv konfliktlösning vilket medför att problemet synliggörs, diskuteras och bearbetas i ett öppet och bra klimat.

Ellmin (2008) anser att människors inställning till konflikter speglar hur de tar sig form. Genom att uppleva konflikter som enbart negativa och besvärliga bidrar det till hur en eventuell konfliktlösning framträder. Istället menar Ellmin att en konflikt kan ses som utvecklande och nästintill nödvändig. Detta belyser även Maltén (1995) då han poängterar vikten av att inte vara rädd för konflikter, blir de hanterade på rätt sätt leder detta till utveckling samt att gruppen blir trygg. Likaså hävdar även Carlsson (2001) i sin avhandling att konflikter i sig inte är negativa utan en förutsättning för att människan ska växa och utvecklas. Det är därför viktigt att redan tidigt i livet lära sig hantera och konstruktivt lösa konflikter. Vidare anser författaren att det inte är konflikten i sig som är problemet utan sättet den hanteras på. Likaså är en avgörande faktor att konflikten uppmärksammas och hanteras i tid för att förhindra ett obefogat och oresonligt stort problem. Den gällande orsaken varför vi är konflikträdda menar Carlsson (a.a) beror på bristande erfarenheter av konflikter. Konflikthantering innebär att tillfredställa människans grundläggande behov. Genom att ge barn redskap att skapa bra relationer och lösa problem i samarbete kan vi hjälpa dem att må bättre och samtidigt skapa goda miljöer och påverka gruppen positivt.

4.3 Genusperspektiv

Redan på mitten av 1900- talet myntade filosofen Simone de Beauvoir i sin bok ”Det andra könet” den klassiska formuleringen; ”Man föds inte till kvinna, man blir det” (de Beauvoir, 2002 [1949] sid. 325). Björnsson (2005) beskriver hur vi idag ser på pojkar och flickors skillnader. Han menar att kön är något som skapas. Vi föds inte till det ena eller det andra, det är de sociala och kulturella omgivningarna som påverkar oss. Detta fenomen diskuterar även Rithander (1991) som menar att barnens omgivning gör dem till pojke respektive flicka. Detta kan ses i jämförelse med Hirdmans (2001) problematisering av ordens betydelse då könsroller kan ses som den roll män och kvinnor spelar. Genom att skilja på kön utifrån biologisk konstruktion och social betydelse pålyses problematiken i skillnaden mellan kön och könsroll. Dessutom tydliggör översättningen av engelskans gender (gender = kön, genus förf. anm.) ytterligare ett dilemma då det är omöjligt att översätta till svenska på ett korrekt sätt. Hirdman (2001) beskriver hur genus bör ses utifrån uppfattningar om kvinnligt och manligt i avseenden som gäller exempelvis situationer, platser, möbler, arbeten m.m. Genus är ett konkret sätt att beskriva hur de olika könen i dess biologiska betydelse uppfattas av varandra och allmänheten. Könsroller blir en mer vag beskrivning av de roller män och kvinnor intar i en social interaktion.

Gannerud (2001) beskriver genusperspektivet utifrån människors förhållande och föreställningar gentemot dels varandra och dels de värderingar och normer som finns i samhället. Vidare liknas genusperspektivet med ett sociokulturellt perspektiv eftersom det är samspel, miljö och kultur som påverkar både individen och gruppen (a.a). Att beskriva genusforskningens innehåll vore problematiskt eftersom den är genomgripande i flera aspekter och många forskare är enbart specialiserade på sitt ämne. Genusforskningen har idag pågått i knappt 40 år och grundades ursprungligen via kvinnoforskningen men kom sedermera också att behandla män och kvinnors sociala relationer. Människors sätt att samspela med varandra kom till stor del att handla om kulturellt och historiskt bestämda förutsättningar. Huruvida orden kön och genus bör användas, råder det delade meningar om. En del anser att endast ett begrepp är nödvändigt och andra betonar vikten av båda (Vetenskapsrådet 1).

”Begreppet genus fokuserar på *relationen* mellan könen, mäns och kvinnors beteenden, sysslor och vad som anses som manligt och kvinnligt” (Svaleryd 2002, sid. 29). Skillnaderna mellan de två könen är enligt vetenskapliga rådets sammanställning av genusforskning i korta

drag, mer en idé och tanke i den västerländska kulturen än ett biologiskt konstaterande (Vetenskapsrådet 1). Vidare resonerar Gren (2001) hur den västerländska humanismen beskrivs i tre punkter varav den tredje berör människosynen utifrån en jämställdhetssynvinkel och troligen också den mest relevanta i skolsammanhang. Beskrivningen av orden kön och genus är uppenbarligen en problematisk uppgift utifrån den litteratur som beaktas. Erfarenheter och personliga åsikter är av intresse då en specifik definition ska preciseras. Genus för oss innebär hur en person är och agerar. Det biologiska könet behöver inte nödvändigtvis höra ihop med ett flick- eller pojkaktigt beteende.

4.4 Synen på flickor och pojkar

Svaleryd (2002) beskriver hur pojkar och flickor redan från den stund de föds behandlas olika. Det är mer eller mindre en allmän föreställning att flickor som gillar rosa, helst av allt leker med dockor och hjälper mamma i köket. Samtidigt som pojkar gillar blått, älskar att klättra i träd och tycker om att leka krig. Graf m.fl. (1991) beskriver hur vuxna reagerar olika på olika kön även om de visar ett likartat agerande. Det är avgörande hur föräldrar väljer att uppfostra sina barn. Vanligt är att vissa egenskaper och personlighetsdrag framhävs mer än andra, problematiken uppstår då barnet söker efter de ickeframhävda egenskaperna för att hantera en situation. Ambjörnsson (2003) refererar till hur gymnasieungdomar ser att skillnaderna mellan individerna är större jämfört med skillnaderna mellan könen. Ungdomarna i Ambjörnssons studie menar att skillnader finns men att de är svårutpekade, bortsett från de kroppsliga och fysiska. Vidare hävdas dessutom att uppfostran är en avgörande faktor (a.a).

Graf m.fl. (1991) hävdar att på grund av att flickor och pojkar uppfostras olika kommer de mest troligt att agera olika på lika situationer. Flickor accepteras gråta, vara tysta eller hålla sig i bakgrunden när de blir arga eller ledsna. Pojkar å andra sidan förväntas i princip skrika, sparka och slåss för att visa sin ilska eller sorg. Som vuxna gör vi bäst i att bortse från könsrollerna och se till barnens agerande. Oavsett hur barnet agerar är det lärarens roll att agera professionellt och ta barnet på allvar.

4.4.1 Flickor och pojkar i skolan

Den forskning som finns kring pojkars och flickors samspel i klassrummet tyder på att pojkar som grupp har övertaget. Lärare ger mer tid och uppmärksamhet till pojkar jämfört med flickor (Gannerud 2001). Einarsson (2003) framställer i sin avhandling hur tidigare genomförd forskning beskriver skillnaderna mellan pojkar och flickor som relativt stora.

Författaren refererar till en metaanalys grundad på 81 studier hämtade från USA, Kanada, Australien, England och Sverige. Metaanalysen framhåller hur pojkar generellt sett får mer tid och uppmärksamhet av lärare. Den olika behandlingen pojkar och flickor utsätts för tolkas vara grundad på att pojkar är mer aktiva och ses som större initiativtagare till interaktion. Det beskrivs även hur den totala grupsammansättningen har betydelse, det vill säga om pojkar eller flickor är av majoritet i klassen (a.a.). Vidare tolkar vi detta som positivt eftersom pojkar kan ta för sig och generellt sett har ett gott självförtroende vilket kan ses som goda egenskaper.

Svaleryd (2002) refererar till hur pojkar generellt sett får mer hjälp i undervisningen. Pojkar ges ofta större frihet vad gäller regler och ordning, dessutom upplever lärare ett stort behov av att stilla och lugna pojkar. Det är på så vis läraren som skapar pojkarnas plats i klassrummet och tillåter dem ta den. Säljö (2000) beskriver hur människor är beroende av varandra i ett socialt samspel präglad av miljö och kultur. Individens sätt att uppfatta och agera är olika beroende på dess sociala omgivning och bakgrund. Detta menar Säljö har en tydlig förutsättning vad gäller problemlösning.

4.4.2 Könshomogena och könsheterogena konflikter

Graf m.fl.(1991) hävdar att när pojkar och flickor befinner sig i en konfliktsituation kan det skilja sig åt. I de fall flickor och pojkar blir osams med varandra är det vanligt förekommande att flickan hämtar en personal och berättar vad som hänt. Lärarens uppgift kretsar då kring att synliggöra flickans behov att visa sin ilska, lika så vore det i omvänt fall viktigt att låta pojken veta att han har rätt att bli ledsen. Då två pojkar hamnar i konflikt blir följderna ofta att de skiljs åt rent fysisk eller får en tillsägelse (kanske både och). Det vore dock mer lämpligt att låta pojkarna prata ut och eventuellt även gråta om det är vad som krävs för att konflikten ska lösas. När två flickor sinsemellan bråkar kan det för läraren ofta vara svårt att dels upptäcka konflikten och dels förstå vad som hänt. Flickor har en tendens att tiga sig igenom en konflikt trots att den upprör dem båda. Lärare har då som ansvar att förtydliga för flickorna vikten av att lösa konflikten och låta problemet komma upp till ytan

Olofsson (2007) hävdar att arbetssättet är avgörande för den genusmedvetna pedagogiken. Att ta bort och minimera saker och egenskaper är inte lösningen, utan vi skall tillföra dem. Pojkars mod och styrka ska inte berövas, inte heller flickors närhet och kommunikation. Däremot är det viktigt att pojkar tillförs en möjlighet att sätta ord på sina känslor, precis som

flickor skall känna sig stolta, starka och modiga. Flickor och pojkar skall uppmuntras till att stärka olika karaktärsdrag, inte berövas dem. Barnen behöver en chans att få överstrida de stereotypa könsmodellerna. Fokus ligger inte på det negativa, istället uppmuntras att gränserna mellan pojkar och flickor bryts.

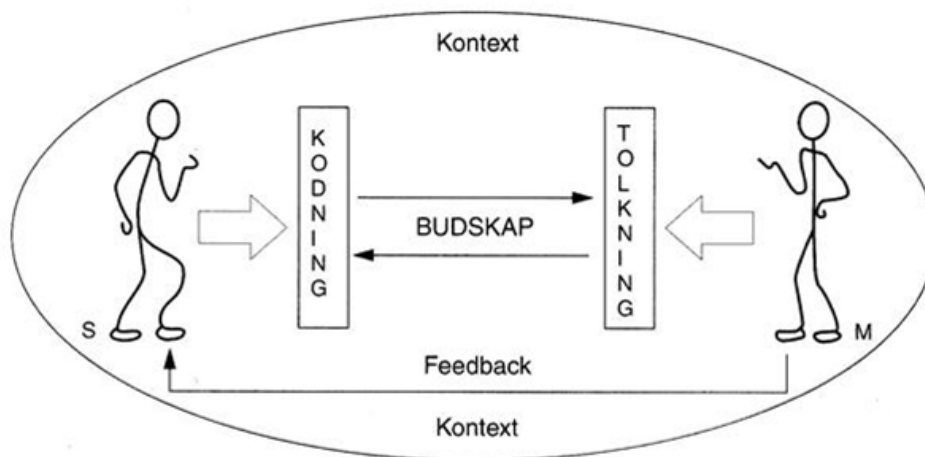
4.5 Den kommunicerande läraren

Som vuxen och kanske då särskilt i rollen som lärare är det angeläget att inse vikten av att vara en god förebild och även vara medveten om den egna platsen i genusdebatten. Detta är viktigt eftersom barnen identifierar sig med vuxna i sin omgivning (Graf m.fl., 1991), (Gren, 2001) och (Svaleryd, 2002). I skolsammanhang är dessutom personalgruppens agerande och samspel betydelsefullt. Eftersom barnen gärna tar efter de vuxnas beteende, måste det förtydligas att olika åsikter är accepterat. Olika åsikter bidrar emellanåt till konflikter, i de fallen är det de vuxnas uppgift att lösa konflikten på ett rationellt och metodiskt sätt. De vuxna bör kunna bevisa för barnen att konflikthantering är möjligt och grundläggande för fortsatt samarbete. Det sociala sammanhanget är oerhört avgörande i den individuella utvecklingen (Graf m.fl. 1991).

Säljö (2000) hävdar att kunskap och lärande har en väsentligt betydande roll i dagens samhälle, den utveckling som äger rum sker till förmån för människors förbättrade levnadsvillkor. Skola och utbildning är en viktig aspekt, men Säljö beskriver även hur samspelet mellan människor i alla möten är avgörande för individen. Vygotskij (2007) beskriver hur vardagliga begrepp som existerar i barnets omgivning, har betydelse för barnets utveckling. Ju mer begreppen befästs i barnet desto mer påverkas utvecklingen i positiv riktning. Barnets tänkande bidrar till fortsatt inläring, vilket i sig främjar skolans roll som läroanstalt. Lärarens roll skall vara neutral samt agera som medlare i särskilda konfliktsituationer (Carlsson, 2001). Läraren skall förhålla sig så att hon/han stödjer barnen i kommunikationen och inte tar ställning till vad som är rätt eller fel (a.a). Hjalmarsson (2009) framhåller att skolan och dess undervisning ingår i ett socialt sammanhang, där lärare och barn dagligen samspekar.

Kommunikation är ideligen återkommande vid konflikthantering. Maltén (1998) beskriver hur kommunikation består av tolkningar mellan sändare och mottagare. Det som sänds tolkas olika beroende på mottagarens tidigare erfarenheter, kunskaper och personlighet etc. Vilket även kan ses i relation till det sociokulturella perspektivet som syftar till att allt är beroende

av den specifika situationen. Därtill påverkar även kroppsspråket och i vilken grad rösten används, hur budskapet tolkas av mottagaren. Vidare kan även mottagaren påverka sändaren via feedback. Genom att ställa reflekterande frågor förtydligas budskapet för alla inblandade parter. Kontexten är även den en avgörande faktor i kommunikationsprocessen. Beroende på fysisk kontext (tid, plats), social/emotionell kontext (rollfördelning, miljö) och kulturell kontext (religion, livsåskådning, värderingar) påverkas kommunikationen mellan parterna. All kommunikation bör ses ur sitt sammanhang, väsentliga skillnader kan gälla beroende på vilka aspekter av kontexten som råder (a.a).

Figur 1 (Maltén 1998, sid. 16)

Gannerud (2001) hävdar att lärare överlag är medvetna om de negativa aspekterna av att göra skillnad på flickor och pojkar. Trots det är invanda beteenden och antaganden djupt rotade i människans kultur, det i sig medför lätt en segregering och utpekande av individers ageranden. Exempelvis menar Gannerud att en flicka som agerar ”pojktigt” kan vara svårare att acceptera jämfört med en pojkes ”pojktiga” beteende. Svaleryd (2002) påpekar att omgivningens reaktioner av vad som anses normalt eller ej, påverkar reaktionen av ett specifikt agerande. Att som lärare vara medveten om de så kallade stereotypa könsrollerna, medverkar till att de personliga åsikterna och förväntningarna tydliggörs på ett sådant sätt att vi aktivt kan arbeta emot dem.

Tallberg Broman i Hjalmarsson (2009) hävdar att lärarens kön är av stor vikt, manliga lärare beskrivs kunna kontrollera eleverna bättre, sätter tydligare regler samt innehar en lättsam och humoristisk attityd. Kvinnliga lärare beskrivs vara mer strukturerade och besitter en större omsorg såväl som förståelse gentemot eleverna. Wernersson i Hjalmarsson (2009) beskriver

svårigheterna i forskningen kring lärares yrkesutövning. Wernersson framhåller att kvinnliga lärare bör undervisa flickor samt att manliga lärare undervisar pojkar. Martinsson (2006) framhåller å andra sidan utifrån sin forskning kring heteronormativitet i skolan att manliga och kvinnliga förebilder föredras. Tillsammans kompletterar de varandra och bildar en helhet. Vidare beskriver Butler i Nordenmark och Rosén (2008), att heteronormativitet innebär att i ett heterosexuellt samhälle där alla förväntas följa de mönster som råder, finns ett behov av att skilja sig från mängden. Individer kan känna sig tvungna att bryta de så kallade mönstren och istället försöka förändra ideal genom att utgöra en karaktär som strider mot vad som allmänt ses som stereotyp, det vill säga normen. Nordenmark & Rosén (2008) såväl som Ambjörnsson (2003) diskuterar begreppet normer och beskriver det som vad allmänheten i olika sociala sammanhang anser vara det ”normala”. Normen är beroende av undantag för att förtydliga sig, utan ett avvikande beteende kan inte normen fastställas. Nordenmark & Rosén (2008) hävdar att en socialt utformad avvikelse bekräftar vad normen inte är samt indirekt vad den är. Vidare efterfrågar författarna ett ifrågasättande av det allmänt accepterade och belyser vikten av förändring för att utveckling och nyskapande ska kunna ske. Där har skolan en viktig roll, eftersom det är i skolan framtidens medborgare till stor del fostras.

Ganneruds (2001) studie av vad kvinnliga lärare anser genus innebär för den individuella läraren, visar på hur kvinnliga lärare i stor utsträckning anser att barn och i synnerhet pojkar, ofta saknar en manlig förebild. De menar att det därför är beklagligt att majoriteten av lärare är kvinnor. Hjalmarsson (2009) hänvisar till Statistiska centralbyrån då hon framhåller att 75% av de totalt 90540 yrkesverksamma lärarna läsåret 2007/2008 var kvinnor. Samma läsår var 97% av de 11951 lågstadielärarna kvinnor och 76% av 10303 mellanstadielärare var av det kvinnliga könet. Detta medför ett tomrum av manliga lärare alltifrån förskolan upp till mellanstadiet, det vill säga bland barn mellan ett och tolv års ålder.

Ganneruds (2001) studie beaktar även kulturella skillnader som kan uppstå då kvinnliga lärare har svårt att hävda sin auktoritet som ledare. Fördelarna som framkommer i studien anses vara den personliga kontakten. Det är relationerna och den personliga kontakten med eleverna som är avgörande. Lärares intresse, engagemang och strävan efter elevernas välbefinnande skapar goda lärandemiljöer och rum för givande samarbete och samspel. Vikten ligger i personligheten och de individuella egenskaperna. Colnerud och Granström (2002) förespråkar även de hur lärarrollen till stor del kräver personliga egenskaper och

personlig kompetens. Det krävs ett väl utvecklat intresse och en stark vilja till yrket för att goda relationer ska uppstå. Vygotskij (2007) förespråkade ett nära samarbete mellan lärare och barn, hans synsätt på barns utveckling benämns som den närmaste utvecklingszonen. I samspel med läraren kan barnet nå nivåer av utveckling och kunskap som på egen hand inte vore möjligt. Ellmin (2008) menar att det är vad lärare och barn i undervisningssammanhang skapar tillsammans som är det väsentliga (a.a). Vikten av huruvida läraren är kvinnlig eller manlig ser vi stå i relation till samspel och personliga egenskaper, vilket är gemensamt för alla parter i kommunikation oavsett sammanhang.

5 METOD

I denna del kommer vi att beskriva och diskutera vad som ligger till grund för vår studie, det vill säga den undersökningsmetod vi har valt. Vidare betonas såväl trovärdighet och validitet som etiska principer.

5.1 Val av undersökningsmetod

Vi har valt att genomföra en kvalitativ undersökning genom att intervjua lärare, eftersom vi vill undersöka lärares syn på konflikthantering ur ett genusperspektiv. Kvalitativ undersökning betyder enligt Denscombe (2000) att forskningen fokuserar på ord, beskrivning, småskalighet, öppenhet och djup. Den kvalitativa undersökningen ger forskaren en större roll vid insamlingen av informationen.

De negativa aspekter med intervjuer som forskningsmetod beskriver Denscombe (2000) bland annat som tidskrävande. Transkribering och sammanställning är omfattande men avgörande för resultat och analys. Författaren beskriver även hur en ”taktlös” intervju kan ha missvisad effekt och hämma respondenten. Kvale (1997) påtalar vikten av att som intervjuare skapa en stämning där respondenten känner sig trygg nog för att dela med sig av sina tankar och upplevelser.

Genom att intervjua ett fåtal personer framgår en mer detaljerad information hävdar Denscombe (2000). Vi har därför valt att gå på djupet och grundar resultatet på de intervjuades erfarenheter och kunskaper. Intervjufrågorna (bilaga 1) är utav semistrukturerad form, detta innebär enligt författaren att intervjufrågorna är färdigställda, men öppna för följdfrågor och innefattar den intervjuades personliga åsikter. Genom att använda denna undersökningsform förväntar vi oss få en större inblick i hur lärare upplever arbete med konflikthantering, vidare tänker vi att svaren blir ärliga då ett fysiskt samspel äger rum. Kvale (1997) menar att intervjun bildar en mellanmänsklig situation där kontakten mellan intervjuaren och respondenten skapar ett samspel kring ett ämne av ömsesidigt intresse. Författaren jämför den fysiskt närvarande intervjun med hur en intervju person i en enkät svarar anonymt och neutralt.

5.2 Genomförande

Vi inledde vår undersökning med att ta personlig kontakt med de tolv lärare vi önskade intervjua, genom att besöka skolorna de arbetar på. Alla lärarna fick information om

uppsatsens innehåll och att vi hade för avsikt att banda intervjuerna, efter det tog de ställning till huruvida de ville delta i undersökningen eller inte. Intervjuerna genomfördes vecka 48 – 49 på respondenternas respektive arbetsplats. Fem frågor ställdes, intervjuerna tog mellan 5 och 20 minuter. Vi valde att dela upp antalet respondenter mellan oss och genomförde sex intervjuer var. Efter genomförda intervjuer sammanställde vi dem utifrån ställda frågor och respondenternas gemensamma samt avvikande komponenter. Denna översikt underlättade resultatprocessen.

5.3 Målgrupp

Vi valde att intervjua tolv stycken lärare på grundskolan (bilaga 2). De är verksamma i förskoleklass, skola och fritidshem, i två mindre städer i södra Sverige. Totalt har fyra skolor besökts. Anledningen till att vi valt lärare verksamma i hela grundskolan beror på att vi vill försöka belysa en bredare bild av konflikthantering i ett genusperspektiv. Antalet intervjuade beror på den tidsram som uppsatsen innefattar.

5.4 Trovärdighet och validitet

Kvale (1997) problematiserar begreppsförståelsen när det gäller en undersöknings tillförlitlighet. Validitet ses som en social konstruktion och tolkas i betydelsen i vad som är giltigt. Likaså handlar trovärdighet om hur sanningsvärdet i en undersökning ska tolkas.

Det är de tolv intervjuade lärarnas svar som utgör grunden för vår analys kopplat till litteraturen. Lantz (2006) menar att en brist i att enbart använda sig av intervjuteknik är att det informanten säger är subjektivt, det vill säga personligt och det kan mycket möjligt motsäga sig med vad som objektivt kan observeras. Vi anser dock att i denna studie eftersträvar vi lärarnas upplevelser och det är de som redovisas, analyseras och diskuteras. Lantz (a.a) menar vidare att denna typ av undersökning inte är av lägre trovärdighet och validitet, däremot kan studiens resultat inte generaliseras eller jämföras med en större, mer vidtäckande undersökningsgrupp.

Vi valde att göra ljudinspelningar under intervjuerna och för detta krävs godkännande av den intervjuade, vilket vi fick av samtliga. Patel och Davidson (2003) hävdar att bandinspelning kan innebära förskönade svar då informanten vill framstå som korrekt. Trots detta anser vi att de intervjuade lärarnas svar inte var förskönade, eftersom vi upplevde en stor svarsvariation på flertalet av intervjufrågorna. Däremot underlättas sammanställningen av resultaten då vi har en skriftlig version av varje intervju, vilket även Kvale (1997) förespråkar. Vidare menar

vi att det inspelade och transkriberade materialet är till fördel för vår sammanställning och analys, då vi delat upp intervjuerna mellan oss. Likaså menar Lantz (2006) att tid och plats påverkar informanten såväl som intervjuens utformning. Med de negativa aspekterna av intervjumetoden i åtanke, värdesatte vi informanternas beslut av var intervjun skulle äga rum samt när det passade dem bäst.

Efter avslutad studie upplever vi att det hade varit intressant att komplettera undersökningen med observationer, arbetet hade troligtvis fått ett större djup. Observationer hade förtydligat respondenternas svar huruvida de anser sig agera och behandla pojkar och flickor olika i konfliktsituationer. Vår grundtanke var att använda oss av både intervjuer och observationer men insåg dock problematiken kring tidsbegränsning. Vid eventuell konfliktfrånvaro hade vi ställts inför beslut att antingen boka en ny observation eller ignorera bortfallet och hoppas på en konfliktsituation i kommande observation. Vi hade även fått ta ställning till hur många av intervjuerna som skulle kompletteras med en observation. Allt detta inom tidsramen för en C-uppsats av relevant karaktär.

5.5 Etiska aspekter

De etiska aspekterna är viktiga att beakta då en undersökning ska genomföras. Vi meddelade de lärare som skulle intervjuas hur vi tänkt gå till väga och vad materialet ska användas till. Vi har tagit del av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet 2), då vi uppmärksammade respondenterna om att de deltog frivilligt och att de när som helst kunde avbryta intervjun samt att deras samtycke var avgörande.

6 RESULTAT

I nedanstående resultatdel redovisas den sammanställning vi gjort utifrån de totalt tolv intervjuade respondenterna. De fem rubriker och avsnitt som resultatdelen behandlar relaterar till de centrala frågor som ställdes till samtliga respondenter. Citaten belyser tendenser i undersökningen och kommer i den ordning lärarna refereras i varje avskilt stycke. Vi kommer inte att göra en komparativ studie utifrån att jämföra lärarnas ålder, yrkestitel eller yrkeserfarenhet. Vi poängterar i de fall det bara är män eller kvinnor som pålyser ett ställningstagande, men det är inte vår avsikt att jämföra de olika könen svar.

6.1 *Generell syn på konflikthantering*

Nio av de tolv intervjuade lärarna uppger att de dagligen arbetar med konflikthantering. Genom samtal, samarbetsövningar, rollspel samt frågor om etik och moral, arbetar lärarna förebyggande med konflikthantering (lärare 6). Vidare hävdar tre av tolv att de arbetar förebyggande med konflikthantering i skolan. Resultatet belyser att det förebyggande arbetet är väsentligt, då lärare och barn dagligen stöter på konfliktsituationer (lärare 3). Vidare betonar två kvinnliga lärare, hur barnen måste lära sig att säga ifrån och respektera varandras olika viljor. Barn måste förstå innebörden av att säga nej, jag vill inte, sluta etc. Majoriteten av lärarna anser att det är viktigt att hantera konflikten direkt, för att undvika att den blir större. Genom att ha en positiv inställning till konflikthantering får lärarna dessutom en positiv sinnesstämning inför olika situationer.(lärare 10). Vilket underlättar dels arbetet med konflikter och dels i mötet med barnen. Åtta av de tolv intervjuade poängterar vikten av att ta tag i konflikten omedelbart (lärare 4).

”Ja, det är ju mycket diskussioner och enkla rollspel och att man så fort det dyker upp något tar tag i det och diskuterar, stoppar upp och låter barnen fundera på, vad var det du sa nu? Att man gör barnen uppmärksamma på det dom säger och vad det ger för konsekvenser.” (Lärare 6)

”[...]men också att på nått sätt försöka verka förebyggande, genom att ja... lyfta ehm...värdegrundsfrågor som handlar om vad som är tillåtet och inte är tillåtet.” (Lärare 3)

”Det finns alltid problem och man får erfarenhet... man får inte bli rädd för konflikter.” (Lärare 10)

”Jag tycker det är viktigt att man diskuterar alla konflikter som kommer upp [...] och tar reda på bakomliggande och att man lyssnar på alla.” (Lärare 4)

6.2 Skillnader mellan pojkar och flickor

Alla lärare betonar att det är skillnader mellan pojkar och flickor i en konfliktsituation. Däremot försäkras sig två av de intervjuade att det kan skilja mellan olika individer och att ”smågnabb” förekommer bland både pojkar och flickor (lärare 7). Generellt anser de intervjuade lärarna att pojkar är mer fysiska i konfliktsituationer, flickor konspirerar mot varandra och använder sig av så kallade fula metoder. Då ofta genom utfrysning, blickar, skvaller och gruppkonstellationer. Pojkar är däremot enligt lärarna raka i sin kommunikation med andra barn och visar följaktligen sin frustration direkt i en konflikt, för att sedan lugna ner sig. Pojkar anses inte älta i problem utan de slåss sen är det över. Konflikter mellan flickor ansåg tre av lärarna vara svårt att lösa då de ofta inte upptäcker dem, eftersom flickor ofta sviker förtroende och pratar bakom ryggen (lärare 9). Lärare måste vara lyhörda och snabbt upptäcka saker som kanske ligger i luften. Tre av lärarna upplever att konflikter mellan flickor är svårare att upptäcka eftersom de inte är lika synliga som pojkarnas fysiska sammandrabbningar. Däremot anser en av de manliga lärarna att det är lättare att lösa konflikter mellan flickor just på grund av att de inte använder sig av fysiskt våld (lärare 10). Vad gäller den manliga lärarens framhållning att flickors konflikter är lättare, kan det tolkas vara på grund av att det anses lättare att samtala med flickor än att bryta en fysisk konflikt mellan pojkar.

”Däremot tror jag att det förekommer skitsnack mellan killar också, inte antingen eller.” (Lärare 7)

”Ja, det är det. Pojkar är rakare, alltså dom är lättare, det är pang, det är en smocka som hänger i luften. Så får man reda ut det, flickor intrigerar och gör fula saker mot varandra. Då oftast med ord och fryser ut varandra”(Lärare 9)

”Lättare att lösa tjejkonflikter än killar som har problem. Dom brukar alltid slå och komma i fysisk konflikt säger fula ord... Tjejer inte på samma sätt... de kan också vara jävliga, två tjejer mot en [...] Det e svårare med killar tycker ja...” (Lärare 10)

6.3 Lösa konflikter mellan olika kön

Tre manliga lärare menar att de löser konflikter olika beroende på om det är flickor eller pojkar inblandade. Lärarna som gör skillnad, när det kommer till konflikthantering mellan pojkar och flickor, menar att det beror på att det är lättare att resonera och diskutera med flickor (lärare 2). En av de citerade lärarna (lärare 7) betonar att konfliktlösning mellan pojkar anses vara enklare och varseblir under intervjun de skillnader han gör och reflekterar över sitt handlande på ett positivt sätt. Det framgår dock i intervjuerna, vikten av att samtala även med pojkar (lärare 12). Majoriteten av lärarna beskriver vikten av att inte göra skillnad på könen i konflikthantering. De anser sig vara neutrala och behandlar konflikterna likartat. De beskriver att de behandlar konflikten genom att prata och lyssna (lärare 9). Konflikten centrala roll poängteras och hur individer skiljer sig åt, därav även konflikternas karaktär. Det är lösningen av konflikten som är det centrala, inte om det är pojkar eller flickor som bråkar (lärare 1). För att konflikthantering ska vara givande och utvecklande måste konflikten släppas när gränsen är nådd och fokus riktas framåt (lärare 5). Vidare hävdas dessutom att barnen bör få möjlighet att lösa konflikter som de behärskar på egen hand. I de fall detta inte är möjligt ska vuxna finnas tillhands för vägledning och stöttning. Även det genetiska arvet poängteras och huruvida det påverkar oss i det dagliga agerandet (lärare 6).

”Ja det löser jag nog annorlunda faktiskt. Jag kan nog vara mer resonerande och mer diskuterande med tjejer faktiskt.” (Lärare 2)

”Om vi börjar med pojke – pojke, är jag mer rak och pekar med hela handen, så man gör inte så korta.... Usch vad hemskt att du säger det när jag tänker på det! Jag är nog mer hård mot pojkarna, ger nog mer kommandon, för på något sätt är det väldigt enkelt där, du slog honom det är fel, sluta!” (Lärare 7)

”Det förekommer även bland pojkar, där man får samtala och berätta det att ni kanske inte ska vara tillsammans då eftersom det inte fungerar.” (Lärare 12)

”Jag löser oftast konflikter likadant, att jag frågar barnen vad som har hänt och så får var och en tala och så lyssnar vi på en i sänder. Sen frågar jag om jag har uppfattat dig rätt... Sen tar man nästa. Sen hör de ofta själv vad som har hänt.” (Lärare 9)

”Jag hoppas jag försöker på samma sätt, det beror ju på konfliktens art. Det är ju det som får va... det är ju inte vilket kön, utan arten av konflikt som får styra hur man ska lösa problemet.” (Lärare 1)

”Nej, nu ser vi framåt. Nu lämnar vi detta. Vi kan inte reda ut det. Vi kan inte reda ut vem som gjorde det. Då lämnar vi detta nu och ser framåt. Det hör jag faktiskt ungarna säga själva ibland att nej, nu tittar vi framåt.” (Lärare 5)

”Vi pratade om detta när jag gick på lärarhögskolan också. Att man omedvetet gör skillnad utan att tänka på det. Att det är så djupt rotat i oss, så jag tror faktiskt jag gör skillnad fast jag inte tänker på det, men jag vet inte hur.” (Lärare 6)

6.4 Lärarrollen i genusperspektiv

Fyra av lärarna anser att det är individens personlighet som är viktig när det kommer till konflikthantering, inte huruvida läraren är man eller kvinna (lärare 3). Eftersom alla individer är olika varandra och har olika erfarenheter påverkar det samspelet med omgivningen. Alla människor har med sig olika erfarenheter i livet, vilket i sig medför att konflikthantering varierar mellan olika lärare. Individens roll beskrivs av respondenterna innefatta såväl ålder, kön och personlighet. En av de intervjuade poängterar sin uppfattning om att alla lärare oavsett kön behandlar konflikter genom att samtala. En av de kvinnliga respondenterna beskriver hur kvinnliga lärare daltar med barnen och intar en mammaroll för att beskydda och ta hand om dem. Hon förtydligar att hon tycker detta är fel och understryker vikten av fler män i skolan så att det blir balans (lärare 5). Den etniska aspekten poängteras av respondenterna och ses i flera fall som avgörande (lärare 10). Barn som uppfostras till att respektera både män och kvinnor uppskattas av lärarna i dagens skola. De barn som kommer från hem med en mansdominerad syn, stöter lättare på motsättningar i en skola där kvinnliga lärare är av majoritet. Ett par av lärarna (lärare 9) påpekar mannens kroppsliga och fysiska fördelar när det kommer till konflikthantering, däremot betonas även att respekten barn anses ha för sin lärare ska vara förtjänad oavsett ålder, kön, kroppsbyggnad, bakgrund och personlighet.

”Ja, egentligen så kanske det inte handlar om manligt och kvinnligt utan det handlar om individen.” (Lärare 3)

”Jag tror kvinnor är mycket duktigare. De ska lyssna på allting och ta hand om allting och det... det är ju fel. Det är därför det är så viktigt att det skulle komma in lite mer män. [...]

”Ja, det är ju illa nu när det nästan bara är kvinnor. Här har vi ju ändå tur med tre manliga lärare, det behövs lite balans ibland” (Lärare 5)

”För utländska barn från andra länder spelar det roll ja. För svenska barn, nej tror jag inte för att dom är uppfostrade att lyssna på både manliga och kvinnliga personer. Från utländska barn är det man dominans [...] pappa bestämmer.” (Lärare 10)

”Ofta så har män en fördel framför kvinnor [...] det har att göra med vilken pondus du har och vilken respekt du har hos barnen. Så att ... jag anser att jag kan klara av konflikter här lika väl som mina manliga kollegor. Så det är lite olika hur man är.” (Lärare 9)

6.5 Konfliktantering i skolan

Alla tolv intervjuade lärare betonar vikten av att arbeta med konfliktantering i skolan, dock på olika sätt. Sju av de intervjuade lärarna anser att konfliktantering är socialt förberedande. Lärarna beskriver hur konfliktantering anses vara en viktig del i skolan för att förbereda barnen till att bli goda samhällsmedborgare. Kunskap om moral och etik är enligt lärarna avgörande för barns utveckling (lärare 6). De förbereds för att verka i samhället genom att öva sig i det sociala samspelet. Arbetsmiljön beskrivs som avgörande i en givande lärandesituation. Utan en god arbetsmiljö kan barn inte tillgodose sig den kunskap läraren försöker förmedla (lärare 12). Vidare är även trygghet en förutsättning för barns välmående och kunskapsinhämtning. Arbetslagets betydelse förespråkas av en lärare, detta kan ses i relation till hur barn uppfattar konflikter och konfliktantering. Det krävs att vuxna har ett väl fungerande samspel då det kommer till barns sätt att se på konflikter. Barns möjlighet att studera vuxna i sin omgivning kan medföra att de utnyttjar situationen, det i sig kan vara fördelaktigt för barnen. Genom att vara goda förebilder och förespråka ett gemensamt förhållningssätt i arbetslaget, speglas ett positivt och utvecklande samspel (lärare 10). Samspel och samarbete i skolan gynnas av en könsheterogen arbetsplats. Pojkar och flickor värdesätter vuxna förebilder av samma kön, då de kan relatera till dem och känna samhörighet. Likaså upplever de vuxna en större möjlighet att känslomässigt stötta elever av samma kön, menar en av de intervjuade lärarna (lärare 7).

”Ja det är ju jätteviktigt. Det är ju här det med moral och etik kommer in [...] samtala med barnen för det är ju en del av deras utveckling också.” (Lärare 6)

”Det är viktigt ur många perspektiv. Elevernas arbetsmiljö, min arbetsmiljö, deras förutsättningar för lärande som bli påverkat om man inte har en bra arbetsmiljö.” (Lärare 12)

”så länge det finns barn finns det konflikter [...] man måste se möjligheter, inte hinder. [...] ja... vi har ett bra samarbete i arbetslaget. Barnen har koll på oss om de ser att jag och någon inte kommer överrens, de kan spela ut oss.” (Lärare 10)

”Kvinnor har lättare för att reda ut tjejproblem, de kan relatera till dom problemen medan jag relaterar till pojkarnas problem. Vissa kvinnor kan ha lättare med vissa pojkar, en pojke kan känna en tröst, svårare att känna tröst hos mig eller en manlig kollega. Vill nog gärna ha en kvinna som påminner om sin mamma och som man kan gråta ut hos och våga visa känslor hos.” (Lärare 7)

7 DISKUSSION

I diskussionen kommer vår litteraturbearbetning sammanställas med den empiriska undersökningen och då särskilt citaten och de sammanfattande analyserna. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur lärare beskriver sin syn på arbetet med konflikthantering utifrån ett genusperspektiv, det vill säga hur en person är och agerar. Studien belyser även hur de uppfattar skillnaderna i att lösa konflikter mellan könshomogena eller könsheterogena grupper. Vår frågeställning upprepas här nedan.

- Hur beskriver lärare sitt sätt att hantera konflikter mellan pojkar?
- Hur beskriver de sitt sätt att hantera konflikter mellan flickor?
- Hur beskriver det sitt sätt att hantera konflikter mellan pojkar och flickor?

7.1 Resultatdiskussion

Konflikter kan enligt Maltén (1998) ses utifrån tre olika nivåer. Intrapersonella konflikter syftar till en individs egna tankar och känslor. Interpersonella konflikter innebär en sammanstötning mellan två personer eller fler. Den tredje nivån kallas systemkonflikter och visar sig främst på organisationsnivå och går ut på att visioner och verklighet inte stämmer överrens. Oavsett till vilken nivå en konflikt hör till, bör den lösas så fort som möjligt. Det är otroligt viktigt, som vi ser det, att uppmärksamma en konflikt och se den i sitt sammanhang. Dessutom menar vi, precis som Carlsson (2001) att konflikter inte kan förbli osedda då de kan bli större och okontrollerbara, för att sedan orsaka mer skada än om konflikten hade hanterats från början. Majoriteten av de intervjuade lärarna poängterar att konflikter förekommer dagligen och att konflikters omedelbara behandling är oerhört viktig. En av lärarna beskriver hur det dagliga arbetet med konflikter är viktigt då alla konflikter bör diskuteras och hanteras. Det förebyggande arbetet framhävs i studien, då klassens ro och trygghet annars blir lidande. Lärarna, precis som vi, understryker vikten av att ta barns välmående på allvar vilket även är något som klart och tydligt förespråkas i Lpo 94 (Utbildningsdepartementet, 1994) där det beskrivs hur fokus i det pedagogiska arbetet bör ligga på barns egenvärde. Lagen (SFS 2006:67) om ”förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever” (Nordenmark och Rosén, 2008 sid. 15) betonar hur skolan har i uppgift att arbeta för allas rätt till lika villkor, vilket även Lpo 94 (Utbildningsdepartementet 1994) och skollagen (1985:1100) belyser. En uppgift vi ser som grundläggande och avsevärt viktig att behandla dagligen i arbetet med barn.

Konflikter kan uppstå i princip i alla situationer men gemensamt är att en konflikt oftast uppstår genom motsättningar mellan två personer. Dessa motsättningar kan bero på olika beslut, maktförhållanden, individuella problem eller den rådande verkligheten menar Maltén (1998). Ellmin (2008) beskriver hur konflikter kan delas upp som dolda och öppna. En dold konflikt består av manipulation och tystnad, det vill säga ett negativt tillvägagångssätt. I relation till den förklaringen menar vi att flera av respondenternas svar kan ställas till hur de beskriver att flickor behandlar en konfliktsituation. En av lärarna förklarar skillnaderna mellan pojkar och flickors konflikter: ”Pojkar är rakare, alltså dom är lättare, det är pang, det är en smocka som hänger i luften. [...] flickor intrigerar och gör fula saker mot varandra. Då oftast med ord och fryser ut varandra” (Lärare 9, sid. 23). Därav anses flickors konflikter vara svårare att upptäcka, vilket Graf m.fl. (1991) hävdar. Ellmin (2008) pålyser problemet med att upptäcka och lösa dolda konflikter, därför är det anser vi, avsevärt viktigt att observera konflikter i skolan och ta dem på allvar. Vidare beskriver Ellmin (a.a.) och Carlander (1990) hur konflikter kan ses som både konstruktiva och destruktiva.

De destruktiva konflikterna innehar till stor del våldsamma lösningar, vilket vi kan jämföra med hur alla de intervjuade lärarna framställer pojkars konflikter. En konstruktiv konflikthantering innebär att problemet synliggörs och bearbetas på ett ärligt och okomplicerat sätt. En av respondenterna problematiserar hur aktuella konflikter påverkar barnens inlärningssituation. Återigen förtydligas vikten av att hantera konflikter omgående eftersom det annars påverkar lärandesituationen. Vi anser precis som Gannerud (2001), att lärares intresse och engagemang speglar hur eleverna upplever tryggheten i skolan, vilket i sin tur även påverkar samspel, samarbete och kunskapsinhämtning. Som blivande lärare behöver vi skapa en trygg miljö för att barn bland annat skall kunna få möjlighet att lösa sina konflikter.

Konflikthantering i ett genusperspektiv uppfattas av redovisade författare som ett svårdefinierat begrepp, eftersom det finns så många olika definitioner av vad just ett genusperspektiv egentligen innebär. Svaleryd (2002) beskriver hur genus är koncentrerat till att beakta relationen mellan män och kvinnor samt pojkar och flickor. Med detta som utgångspunkt menar vi att egna och andras förväntningar på hur män, kvinnor, pojkar och flickor bör agera, kan påverka relationer. Gannerud (2001) hävdar att genusperspektivet är sett utifrån människors sociala interaktion och föreställningar om varandra. Exempelvis

påverkas relationen mellan en man och kvinna olika, beroende på vilka förväntningar de har på varandras agerande. Vidare problematiserar även Hirdman (2001) begreppet och drar jämförelser mellan kön och könsroller som biologisk konstruktion och social betydelse. Trots den biologiska konstruktionen kan en person välja att spela en roll, som av omgivningen uppfattas vara antingen manlig/pojkig eller kvinnlig/flickig. En av de medverkande respondenterna (lärare 9, sid 23) beskriver hur flickor och pojkar spelar olika roller när det kommer till konflikter och dess hantering. En annan av de medverkande respondenterna drar paralleller till sin lärarutbildning då de talade om skillnader mellan könen och menar att skillnaderna är djupt rotade i människan. Skillnaderna som görs är omedvetna. Detta kan även ses i relation till Gannerud (2001), som anser att invanda förhållningssätt sedan länge är rotade i människans kultur. Begreppens användning är som synes brett, men vi anser det främst vara kopplat till den individuella uppfattningen. Vår uppfattning gällande de olika genusteorierna, bottnar i det sociokulturella perspektivet. Det vill säga dels de roller som intas och dels det sociala samspelet i både heterogena och homogena relationer. Vi tror att de individuella förväntningarna på hur män/pojkar och kvinnor/flickor ska vara, påverkar relationer huruvida ”de förutfattade meningarna” infrias eller inte.

Precis som det i Ganneruds (2001) studie framgår att kvinnliga lärare anser det vara beklagligt att majoriteten av lärare är kvinnor, framhäver även en av respondenterna i vår studie liknande påpekande. ”Ja, det är ju illa nu när det nästan bara är kvinnor [...] det behövs lite balans ibland.” (Lärare 5, sid 26). Balansen av kvinnor och män är att föredra, det menar vi såväl som Martinsson (2006) som pålyser behovet av såväl manliga som kvinnliga förebilder. Tallberg Broman i Hjalmarsson (2009) beskriver hur manliga och kvinnliga lärare behandlar barnen olika gällande regler, attityd, omsorg och förståelse. I relation till vår studie kan vi dock ifrågasätta litteraturen då majoriteten av respondenternas svar framhäver att de inte gör skillnader kring konflikthantering i ett genusperspektiv. Vi låter det dock vara osagt huruvida respondenterna bemöter barnen i en allmän undervisningssituation. Vid eventuella observationstillfällen hade vi kunnat avgöra mer tydligt huruvida respondenternas svar varit överensstämmande med deras handlingar.

Graf m.fl. (1991) hävdar att konflikter mellan könshomogena och könsheterogena grupper uppträder olika, vidare beskrivs även lärarens roll. I en konflikt mellan två pojkar menar författaren att följderna ofta blir att pojkarna åtskiljs rent fysisk, vi antar att det då förutsätts att konflikten är fysisk. Flera av respondenterna poängterar hur de måste skilja pojkar åt som

slåss. Däremot lägger de till, vilket vi anser att litteraturen ej beaktar, liknande behandling då två flickor slåss, vilket i och för sig anses vara ovanligt. Lärarens roll syftar istället till att låta pojkar tala med varandra och eventuellt även gråta. En av de intervjuade lärarna påpekar vikten av att samtala med pojkar såväl som med flickor. Dessutom tillägger en respondent (lärare 7 sid 27) hur manliga lärare lättare relaterar till pojkars konflikter, precis som hur kvinnliga lärare relaterar till flickors konflikter. Samma lärare poängterar hur pojkar har en tendens att våga gråta ut hos en kvinnlig lärare, jämfört med en hos manlig. I relation till detta och den balans vi tidigare betonat ser vi den individuella lärarrollen som avsevärt viktig vad gäller förhållningssätt och bemötande. Wernersson i Hjalmarsson (2009) förespråkar att kvinnliga lärare bör undervisa flickor och pojkar blir då undervisade av de manliga lärarna, detta är något vi starkt tar motstånd ifrån och belyser snarare ett blandat klimat till fördel för såväl barn som personal. Vad gäller könsheterogena konflikter ser vi utifrån den genomförda studien att de intervjuade lärarna inte uppmärksammar dem lika tydligt som de könshomogena konflikterna, möjligtvis på grund av att de konflikterna inte är lika framträdande som när pojkar respektive flickor bråkar sinsemellan. Graf m.fl. (1991) framhåller dock hur könsheterogena konflikter kan skilja sig åt och drar slutsatsen att det är vanligast att flickan hämtar en vuxen för att berätta vad som hänt, vilket i sin tur kan tolkas som att pojken utmålas som den skyldiga. En av respondenterna menar dessutom att i könsheterogena konflikter är det oftast pojken som varit dum mot flickan. Vi tolkar det som att konflikten är situationsbunden och hanteringen påverkas av lärarens begränsade uppfattning om de olika könen.

Carlsson (2001) framhåller vikten av att barn redan i tidig ålder lär sig hantera konflikter, detta menar författaren ligga till grund som förutsättning för barnens utveckling. I undersökningen beskrivs arbetet med moral och etik som viktigt för barnens utveckling. Likaså betonas den goda uppfostran av blivande samhällsmedborgare, även respekt och regler är något som respondenterna framhäver. Lpo 94 (Utbildningsdepartementet, 1994) föreskriver hur samhällets demokratiska värderingar ska genomsyra skolans verksamhet, detta tolkar vi som grundläggande. När det gäller interaktionen mellan lärare och barn bör de demokratiska värderingarna beaktas kontinuerligt. Skola och undervisning ska utgöra ett socialt sammanhang, vilket även Hjalmarsson (2009) poängterar. Vi anser att relationen mellan lärare och barn är viktig när det kommer till det sociala samspelet.

Skolan är en social arena där individer av olika kön, ålder och bakgrund dagligen möts. Samspelet mellan människor i alla möten är avgörande för individen. Det centrala verktyget för en fungerande kommunikation är språket (Säljö, 2000). Maltén (1998) beskriver hur kommunikation genomsyras av en rad olika komponenter t.ex. budskapet som förmedlas mellan sändare och mottagare, respons och den rådande kontexten. En av respondenterna beskriver hur hon går tillväga vid en konflikthantering då hon samtalar med barnen, hon belyser vikten av att lyssna på och uppmärksamma alla. Maltén (a.a.) beskriver vidare hur all kommunikation bör ses ur sitt sammanhang, vilket även vi och såväl flera av respondenterna hävdar. Dessutom vill vi poängtera att även konflikter bör ses ur sitt sammanhang och att gamla konflikter är passé.

Graf m.fl. (1991) hävdar att uppfostran är betydande. Egenskaper och personlighetsdrag framhävs vanligen olika hos de båda könen. Vi anser att uppfostran helt klart är betydande men individens personlighet hör trots allt till den mer avgörande faktorn. Svaleryd (2002) menar att från den dag ett barn föds behandlas det olika av omgivningen, beroende på om det är en flicka eller pojke. Vidare hävdar även de gymnasieungdomar som medverkar i Ambjörnssons (2003) studie att uppfostran är väsentlig. En av respondenterna poängterar att uppfostran och hemförhållanden kan spela roll vad gäller barns uppträdande och inställning. Uppfostran påverkar troligtvis barns attityd och förhållningssätt under uppväxten. Däremot menar vi att i vuxen ålder kan distans skapas till de uppfattningar som formats under barndomen och utifrån den rådande omvärlden kan de omstruktureras. De etiska aspekterna belyses av två respondenter. Lärare 10 beskriver hur ickesvenska barn i jämförelse med svenska barn uppfostras att lyssna mer på manliga personer. Läraren hävdar att för ickesvenska barn råder det hemifrån en manlig dominans. Till en början vill vi poängtera att lärarens uttalande är taget ur sitt sammanhang och vi vill med det belysa att etniska skillnader finns men att de självklart inte är generella. Gannerud (2001) pålyser utifrån sin studie att då kulturella skillnader uppstår, kan kvinnliga lärare ha svårt att hävda sin auktoritet. Vi kopplar litteraturen i relation till vad lärare 10 framhåller och ser problematiken i kvinnliga lärares relation till de ickesvenska barnen med liknande hemförhållanden.

En av de intervjuade lärarna framhåller vikten av att arbetslaget fungerar dels vad gäller samarbete och dels vad gäller kommunikation. Han menar att barnen dagligen granskar lärarna och enkelt kan avgöra när två lärare är oense. "[...] Barnen har koll på oss om de ser att jag och någon inte kommer överrens, de kan spela ut oss." (Lärare 10, sid 27). Graf m.fl.

(1991) hävdar att arbetslagets och lärarkollegors samspel har en betydande roll när det kommer till hur barnen upplever att konflikthantering kan vara möjlig eller inte. Graf m.fl. (1991) såväl som Svaleryd (2002) och Gren (2001) menar att barn identifierar sig med och påverkas av vuxna i den närmaste omgivningen. Därför anser vi att läraren måste vara en god förebild för barnen och kunna ge barnen en sund syn på konflikthantering.

Det är vanligt och helt naturligt att människan stöter på konflikter i livet. En av de intervjuade respondenterna poängterar sin positiva inställning till konflikthantering. Det är viktigt att vi lär oss att hantera konflikter på ett positivt sätt. Alltså menar vi att det är viktigt att barn i skolan, redan vid tidig ålder får lära sig att hantera och lösa konflikter. Ytterligare vill vi betona vikten av att inte vara rädd för att möta och hantera konflikter. En person som har stött på konflikter tidigare och har god erfarenhet av att lösa dem, kan se situationen som positiv och utvecklande. Detta påpekar även Ellmin (1998), Carlsson (2001) och Maltén (1995).

7.2 Förslag på vidare forskning

Efter vår avslutade underökning kan vi dra slutsatser som pekar på att män och kvinnor samt pojkar och flickor är olika på flera sätt. Därför ser vi det som intressant att forska vidare och även jämföra skillnaderna mellan hur manliga och kvinnliga lärare behandlar konflikter och konflikthantering. Vidare hade även studier utifrån ett barnperspektiv kopplat till konflikthantering i ett genusperspektiv varit intressant. Hade barnen uppfattat någon skillnad mellan hur manliga respektive kvinnliga lärare hjälpt dem lösa en konflikt? Vi ser den genomförda undersökningen som ett komplement till vår utbildning. Det vill säga medvetenheten om hur konflikter framträder särskilt mellan könshomogena grupper samt hur hanteringen bör ske för att som lärare agera rättvist.

8 SAMMANFATTNING

Vårt syfte med undersökningen är att ta reda på hur lärare ser på arbetet med konflikthantering utifrån ett genusperspektiv. Vidare var syftet även att undersöka hur de uppfattar skillnaderna i att lösa konflikter mellan könshomogena och könsheterogena grupper. Våra problemfrågeställningar var:

- Hur beskriver lärare sitt sätt att hantera konflikter mellan pojkar?
- Hur beskriver de sitt sätt att hantera konflikter mellan flickor?
- Hur beskriver det sitt sätt att hantera konflikter mellan pojkar och flickor?

I litteraturstudien beskrivs inledningsvis läroplan och skollag, vidare följer en beskrivning av konflikter och hur dessa kan tolkas och uppfattas. Konflikter är såväl som kommunikation beroende av sitt sammanhang, dessutom poängterar litteraturen flera olika typer av konflikter och hur könshomogena och könsheterogena konflikter framträder. Problematiken med genusperspektiv ses som ett svårdefinierat begrepp och diskuteras av flera författare. Lärarens roll har kommit att spela en stor del i vår studie och litteraturen problematiserar skillnader mellan dels kvinnliga och manliga lärare dels deras egenskaper.

För att besvara vårt syfte och våra problemformuleringar utgick vi från en kvalitativ forskningsmetod. Semistrukturerade intervjuer med lärare genomfördes för att undersöka deras tankar och erfarenheter av arbete med konflikthantering i ett genusperspektiv. I resultatdelen har vi utgått ifrån de fem intervjufrågorna och de centrala delarna av respondenternas svar.

Slutsatserna vi kan dra av vår genomförda undersökning är att lärare dagligen arbetar med konflikthantering och ser arbetet med konflikthantering i skolan som viktigt eftersom det är grundläggande för barns utveckling och trygghet. Undersökningen visar att konflikter mellan pojkar oftast beskrivs som fysiska och därav beskrivs även konflikthanteringen vanligtvis mer handgriplig. Flickor anses intrigera och spela ut varandra, därför krävs en mer resonerande konflikthantering. Konflikter mellan pojkar och flickor synliggörs ej särskilt mycket av varken litteraturen eller de medverkande respondenterna. Det som framgår är dock att lärarna menar att konflikter mellan könsheterogena grupper skall lösas dels efter konfliktens art och dels efter de inblandade barnens personligheter. Alla konflikter skiljer sig

från varandra eftersom alla människor är olika, men genom att inte vara rädd för konflikter kan de vara utvecklande.

9 Litteraturförteckning

Ambjörnsson, F. (2003) *I en klass för sig – genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront förlag

Björnsson, M. (2005) *Kön och skolframgång: tolkningar och perspektiv*. Rapport 13. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Carlander, M. (1990) *Konflikter och konfliktbearbetning*. Almqvist & Wiksell Läromedel

Carlsson Utas, K. (2001) *Lära leva samman – Undervisning i konflikthantering. Teori och praktik*. Göteborg: Elanders Digitaltryck

Colnerud, G & Granström, K. (2002) *Respekt för läraryrket - om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. Stockholm: HLS Förlag

De Beauvoir, S. (2002 [1949]) *Det andra könet*. Stockholm: Norstedts Förlag

Denscombe, M. (2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Einarsson, C. (2003) *Lärares och elevers interaktion i klassrummet*. Linköping: Linköpings Universitet

Ellmin, R. (2008) *Konflikthantering i skolan - den andra baskunskapen*. Stockholm: Natur & Kultur

Gannerud, E. (2001) *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*. Stockholm: Liber

Graf m.fl.(1991) *Visst är det skillnad! : om att arbeta utifrån både flickors och pojkars behov*. Stockholm: Almqvist och Wiksell

Gren, J. (2001) *Etik i pedagogens vardagsarbete*. Stockholm: Liber

- Hirdman, Y. (2001) *Genus- om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber
- Hjalmarsson, M. (2009) *Lärarprofessionens genusordning - En studie av lärares uppfattningar om arbetsuppgifter, kompetens och förväntningar*. Göteborg: Göteborgs Universitet
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lantz, A. (2006) *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Maltén, A. (1995) *Lärarkompetens – i ett mångdimensionellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Maltén, A. (1998) *Kommunikation och konflikthantering – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- Nordenmark, L och Rosén, M. (2008) *Lika värde, lika villkor? - Arbete mot diskriminering i förskola och skola*. Stockholm: Liber
- Olofsson, B. (2007) *Modiga prinsessor & ömsinta killar*. Stockholm: Lärarförbundets Förlag
- Patel, R och Davidson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Rithander, F. (1991) *Flickor och pojkar i förskolan*. Stockholm: Almqvist och Wiksell
- Skollagen (1985:1100)
- Svaleryd, K. (2002) *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber
- Svenska språknämnden. (2007) *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber
- Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Utbildningsdepartementet. (1994) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fritzes

Vygotskij, S L. (2007) *Tänkande och språk*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

Artiklar

Martinsson, L. (2006) *I skolan är väl alla hetero?* Genus, (01), s.12-13

Internetkällor

Vetenskapsrådet 1 (hämtad 2/11 2009 kl: 12.15) *Genusforskning i korta drag*.

Vetenskapsrådets kommitté för genusforskning

<http://www.vr.se/download/18.320a86de108dcd98cbc8000516/Genusforskning+i+korta+drag.pdf>

Vetenskapsrådet 2 (19/11 2009 kl: 16.00) <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

BILAGA

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Vilken inställning/ erfarenhet har du av att arbeta med konflikthantering med barnen?
2. Upplever du att det är stor skillnad om det är pojkar eller flickor i en konflikt, i så fall hur?
3. Hur upplever du att du löser konflikter utifrån könshomogena resp. könsheterogena grupper? Dvs. flicka-flicka, pojke-pojke, flicka-pojke.
4. I hur stor utsträckning tror du det spelar roll om läraren är man eller kvinna, när det kommer till konflikthantering?
5. På vilket sätt anser du att det är viktigt att arbeta med konflikthantering i skolan?

Bilaga 2

Respondent	Kön	Ålder	Yrke	Arbetat i
Lärare 1	Man	44 år	Klasslärare årskurs 4	15 år
Lärare 2	Man	45 år	Fritidspedagog	12 år
Lärare 3	Man	62 år	Ämneslärare årskurs 4-5	32 år
Lärare 4	Kvinna	33 år	Klasslärare årskurs 5	11 år
Lärare 5	Kvinna	57 år	Klasslärare årskurs 3	36 år
Lärare 6	Kvinna	35 år	Klasslärare årskurs 1	13 år
Lärare 7	Man	29 år	Klasslärare årskurs 6	2 år
Lärare 8	Kvinna	57 år	Klasslärare årskurs 1-2	34 år
Lärare 9	Kvinna	60 år	Klasslärare årskurs 1-2	25 år
Lärare 10	Man	48 år	Fritidspedagog	8 år
Lärare 11	Kvinna	33 år	Lärare i förskoleklass	11 år
Lärare 12	Man	39 år	Klasslärare årskurs 6	1,5 år